

Mål nr 416-01

NSRÄTTEN I
DALARNAS LÄN
Box 4

DOM
2001-09-05
Meddelad i
Falun

KLAGANDE

Banverket
781 85 BORLÄNGE

UNDERSTÄLLANDE MYNDIGHET

Länsstyrelsen i Dalarnas län
Rättsenheten
791 84 FALUN

MOTPART

Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund
Axel Johnssons väg 70
774 34 AVESTA

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Dalarnas län
Beslut 2000-12-20, se bilaga

SAKEN

Föreläggande enligt räddningstjänstlagen (1986:1102) avseende Avesta/Krylbos bangårdsområde

Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund förelade den 5 mars 1999 bl. a. Banverket att vidta vissa åtgärder vid Avesta-Krylbos bangårdsområde.

Länsstyrelsen i Dalarnas län ändrade föreläggandet i vissa avseenden.

Banverket överklagar länsstyrelsens beslut och yrkar att föreläggandet avseende punkterna "Larmningsmöjligheter av personer inom aktuella riskområden" och "Materiel" undanröjs, den förstnämnda i sin helhet och den sistnämnda vad avser gasindikeringsutrustning. Till stöd för sin talan anför Banverket följande. Ett föreläggande skall enligt allmänna rättsregler inte vara mer omfattande än som erfordras för att lag eller föreskrifter skall efterlevas. Av 43 § räddningstjänstlagen framgår de skyldigheter som en anläggningsägare har för att hindra eller begränsa skador. Banverket menar att de överklagade punkterna går utöver vad som kan anses skäligt. - Vad gäller punkten "Larmningsmöjligheter" innebär länsstyrelsens beslut ett

krav på manuell direktlarm som skall kunna utlösas av Banverkets personal. Banverket har inget att erinra mot larmningsmöjligheten, men menar att det bör ordnas på annat sätt eftersom man inte har någon fast personal på Avesta-Krylbos bangård. Det är orimligt att Banverket skall avdela resurser för just denna bangård enkom för att kunna larma räddningstjänsten vid olyckor. Det är inte heller en acceptabel lösning att larm till allmänheten på detta sätt skall utlösas av banverkspersonal. SOS-centralen skall svara för sådana larm. På bangården finns trafikutövarnas personal, som utför transportarbete med laster som innehåller farligt gods. Den personalen har goda möjligheter att snabbt larma om en olycka skulle inträffa. Det kan ske genom att trafikutövarnas personal utrustas med mobila larm, som går direkt på speciell linje till SOS-centralen. Föreligger fara för allmänheten skall då SOS-centralen utlösa VMA ("Viktigt meddelande") som ju är en vedertagen och välkänd varningssignal. Banverket har för avsikt att i trafikeringsföreskrifterna för Avesta-Krylbos bangård skriva in att trafikutövarnas personal skall vara utrustade med sådana mobila larm som angetts. Därmed är väl sört för snabba och effektiva larmningsmöjligheter. - Vad gäller punkten "Materiel" så är kravet på gasindikeringsutrustning oskäligt. Sådan utrustning är Banverket inte skyldigt att svara för ens vid större bangårdar som exempelvis Borlänge. Det föreligger inga särskilda förhållanden som motiverar att Banverket skall hålla gasindikeringsutrustning just vid Avesta-Krylbos bangård. Vidare har varje räddningstjänstenhet redan idag en gasindikeringsutrustning.

Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund har uppgivit att Banverkets föreslagna lösning uppfyller kravet i det överklagade beslutet angående larmning av räddningstjänsten. Förbundet anser det vidare skäligt att Banverket håller gasindikeringsutrustning som gör det möjligt att mäta förekomst av giftiga eller explosiva gaser som hanteras inom bangårdsområdet.

DOMSKÄL

I 43 § räddningstjänstlagen stadgas att vid en anläggning, där verksamheten innebär fara för att en olyckshändelse skall orsaka allvarliga skador på människor eller i

miljön, är det anläggningens ägare eller innehavare som är skyldig att i skäligen omfattning hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta erforderliga åtgärder för att hindra eller begränsa sådana skador.

Med stöd av denna paragraf och 56 § samma lag kan tillsynsmyndigheten förelägga ägaren eller innehavaren att vidta erforderliga åtgärder för att hålla personal och egendom, t.ex. räddningstjänstutrustning eller annan skadebegränsande materiel. Paragrafen gör det också möjligt för kommunen att med ägaren eller innehavaren träffa avtal om att denne skall bekosta den personal och egendom i räddningskåren som behövs för att nödvändig beredskap skall kunna upprätthållas. Vid bedömningen av vilka krav på personal och egendom som skall ställas enligt denna paragraf måste en avvägning göras mellan kostnaderna för att genomföra åtgärderna och den nytta de kan medföra.

Länsrätten gör följande bedömning.

Banverket har inte någon fast personal på Avesta/Krylbo bangård. Banverket har beträffande "larmningsmöjligheter av personer inom aktuella riskområden" föreslagit en annan lösning angående larmning av räddningstjänsten. Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund har uppgivit att förslaget uppfyller räddningstjänstens krav angående larmning av räddningstjänsten. Vad så avser frågan om selektering av larm mm så anser länsrätten att dessa övriga frågor i anslutning till Banverkets förslag till nya trafikeringsföreskrifter för Avesta/Krylbo bangård först bör bli föremål för samråd mellan parterna innan eventuell domstolsprövning sker. Länsrätten finner skäligt att upphäva länsstyrelsens beslut avseende punkten "larmningsmöjligheter av personer inom aktuella riskområden".

Vad Banverket anfört och vad som i övrigt förekommit i målet ger inte skäl att ändra länsstyrelsens beslut vad gäller punkten "materiel" avseende gasindikeringsutrustning.

DOMSLUT

Med delvis bifall till överklagandet upphäver länsrätten länsstyrelsens beslut i den del det avser "larmningsmöjligheter av personer inom aktuella riskområden".

Överklagandet avslås i gasindikeringssdelen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (Dv 3109/1c)

Peter Krantz

El Bergh
Telefon: 023 - 812 87 (direktnr)
Telefax: 023 - 813 86
E-post: el.bergh@w.lst.se

Klagande: Banverket
HK, Juridiska sektionen
781 85 BORLÄNGE

SJ Stab Juridik
105 50 STOCKHOLM

Överklagande av Södra Dalarnas Räddningstjänstförbunds föreläggande den 5 mars 1999 om vissa åtgärder vid Avesta/Krylbos bangårdsområde

Beslut

Länsstyrelsen upphäver föreläggandet i förhållande till SJ.

Länsstyrelsen ändrar föreläggandet i förhållande till Banverket så att det skall ha följande lydelse.

Skadeförebyggande åtgärder

Regler och rutiner för uppställning av vagnar med farligt gods utformas så att den tid vagnarna står på bangården minimeras. Skall vagnar "tomma" eller fulla stå uppställda på obevakad plats nattetid måste det ske på inhägnat område.

Larmningsmöjligheter av personer inom aktuella riskområden:

- Manuellt direktlarm för att varna de som vistas på bangårdsområdet samt i de intilliggande bostadshusen. Skall kunna utlösas av Banverkets personal.
- Möjlighet för Banverkets personal att snabbt larma räddningstjänsten

Operativ skadeavhjälpande materiell och personell beredskap:

Materiel

- Gasindikeringsutrustning samt vindstrut som markerar vindriktning
- Beredskapslager med skumvätska med kapacitet att släcka en brand från en tankvagn med brandfarlig vätska som sprungit läck.

Åtgärderna skall vara genomförda senast den 1 april 2001. Alternativt skall en tidplan redovisas för när åtgärderna kan tänkas vara vidtagna.

2000-12-20

72-3034-99, 72-3778-99

Redogörelse för ärendet

Södra Dalarnas räddningstjänstförbund (nedan Räddningstjänstförbundet) har den 5 mars 1999 med stöd av 56 § räddningstjänstlagen (nedan RÄL) förelagt SJ Gods och Banverket att vidta vissa åtgärder vid Avesta/Krylbo bangårdsområde. Föreläggandet har utfärdats med anledning av att Avesta/Krylbo bangårdsområde upptagits som en anläggning enligt 43 § RÄL i räddningstjänstplanen för Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund. Föreläggandet har utfärdats av 1:e stf räddningschefen Lars Westerfors. Enligt föreläggandet skulle åtgärderna varit vidtagna senast den 1 september 1999 eller så skulle en tidplan presenteras för räddningstjänsten om när åtgärderna kunde tänkas vara vidtagna.

Åtgärderna i föreläggandet finns nedan återgivna.

Skadeförebyggande åtgärder

Regler och rutiner för uppställning av vagnar med farligt gods utformas så att den tid vagnarna står på bangården minimeras. Skall vagnar "tomma" eller fulla stå uppställda på obebakad plats nattetid måste det ske på inhägnat område.

Larmningsmöjligheter av personer inom aktuella riskområden:

- Manuellt direktlarm för att varna de som vistas på bangårdsområdet samt i de intilliggande bostadshusen. Skall kunna utlösas av SJ:s/Banverkets personal.
- Möjlighet för SJ:s/Banverkets personal att snabbt larma räddningstjänsten
- Möjlighet för SJ:s/Banverkets personal att stänga av mekanisk ventilation i byggnader i bangårdens omedelbara närhet.

Operativ skadeavhjälpande materiell och personell beredskap:

Materiel

- Gasindikeringsutrustning samt vindstrut som markerar vindriktning
- Beredskapslager med skumvätska med kapacitet att släcka en brand från en tankvagn med brandfarlig vätska som sprungit läck.
- Kemikalieskyddsdräkter.
- Andningsapparater.

Utbildning

- Det bör finnas personal som kan sätta på sig helskydd och fungera som vägvisare åt räddningstjänstens personal.
- SJ bör anordna och bekosta viss utbildning av räddningstjänstens personal. Utbildningen skall innefatta de vanliga tankfordonens konstruktion och egenskaper, lämpligt tillvägagångssätt vid

2000-12-20

72-3034-99, 72-3778-99

- läckage från järnvägsvagn, avstängning av ventiler mm. Även berörd personal bör utbildas.
- Åtgärdskalendrar för SJ:s tågklarare bör upprättas och finnas lätt tillgängliga på expeditionen.

Information

Till personal som arbetar inom bangårdsområdet och i viss mån till allmänheten bör kontinuerlig information utgå som behandlar verksamhetens art, larmsignalers budskap samt vilka åtgärder de berörda skall vidta vid larm.

SJ har överklagat föreläggandet och yrkat att föreläggandet omedelbart skall upphävas. Till stöd för sitt yrkande har SJ anfört att regeringen den 27 maj 1999 fattat beslut av innehåll att ansvaret för vissa gemensamma funktioner skulle överföras från SJ till Banverket (N1999/943/IRT). Beslutet innebar bl.a. att spåraneläggningen vid Avesta/Krylbo bangård överfördes från SJ till Banverket den 30 september 1999. Banverket har således numera ensam ansvaret för Avesta/Krylbo bangård. Då räddningstjänstens föreläggande enligt 43 § räddningstjänstlagen skall riktas mot ägaren eller innehavaren av sagda bangård har SJ yrkat att föreläggandet mot SJ skall upphävas.

Skulle länsstyrelsen finna att föreläggandet inte kan upphävas enligt SJ:s förstahandsyrkande yrkar SJ i enlighet med vad Banverket yrkar i sitt överklagande samt åberopar samma grunder och sakomständigheter som Banverket.

Banverket har i skrivelse yttrat att det av de uppgifter som finns tillgängliga inte kan uteslutas att SJ Gods har verksamhet på Avesta/Krylbo godsbangård. Banverket har i vart fall ensam ansvar för bangården i sådan utsträckning att det torde vara fullt tillfyllest att eventuellt föreläggande om åtgärder enbart är riktat mot Banverket.

Banverket har överklagat Räddningstjänstförbundets föreläggande och har i första hand yrkat att föreläggandet inte är utfärdat i laga ordning. Om länsstyrelsen skulle finna att föreläggandet är lagligen utfärdat anser Banverket i andra hand att det helt eller till viss del är felaktigt och yrkar därför att det skall upphävas i sin helhet.

Banverket har beträffande sitt förstahandsyrkande anfört att 1:e stf räddningschefen inte har behörighet att utfärda den aktuella typen av föreläggande. I delegationsordningen för Räddningstjänstförbundet finns angivet att räddningstjänstchefen vid behov har rätt att utfärda brandsyneförelägganden, förbud eller övrigt enligt RåL. Banverket har uppfattningen att rätten att utfärda brandsyneförelägganden m.m. inte omfattar sådana förelägganden och förbud som anges i 56 § RåL. Banverket har till stöd för detta bifogat delegationsbeslut från Södra

2000-12-20

72-3034-99, 72-3778-99

Dalarnas Räddningstjänstförbund samt utdrag ur delegationsordning för direktionen i Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund.

Banverket har till utveckling av sitt andrahandsyrkande sammanfattningsvis anfört följande. I Räddningsverkets allmänna råd och kommentarer till 43 § RåL (SRVFS 1994:2) anges rangerbangårdar där uppställningsplatser för vagnar med farliga ämnen finns som exempel på anläggningar som kan vara § 43-anläggningar. I Sverige har fram till 1993 funnits 11 stycken rangerbangårdar. Detta antal har minskats till nuvarande sex stycken. Jämförelsevis kan anges att rangerbangården i Borlänge är vad som kan betecknas som ett "nav" i verksamheten. På denna bangård sker omDispositionering av tågset för att åter bilda nya tågset. Dessa nya sammansättningar bildar tåg avsedda för längre sträckor för fjärrtrafik till nya städer och orter på långt avstånd. På bangården i Avesta/Krylbo sker däremot bara s.k. "lokalväxlingar" d.v.s. förändringar i tågset för att tillgodose de lokala företagens behov. På Borlänges rangerbangård sker 320.000 vagnsväxlingar mot 20.000 vagnsväxlingar på Avesta/Krylbo bangård. Det är mot bakgrund bland annat av dessa två omständigheter som Avesta/Krylbo bangård rätteligen inte skall anses vara en § 43-anläggning. Den är nämligen inte ens en rangerbangård. Avesta/Krylbo bangård är enligt Banverkets uppfattning att likställa med vilken linjestation som helst.

Banverket anför vidare att Banverket inte heller på ett tillräckligt bestämt sätt och med nyttjande av gängse metoder för att meddela den saken berör, erhållit vetskap om att kommunen/räddningstjänsten klassificerat eller velat klassificera Avesta/Krylbo bangård som en § 43-anläggning. Om kommunens/räddningstjänstens förehavanden i detta avseende äger någon särskild rättsverkan vill Banverket anför att den omständigheten att kommunen/räddningstjänsten inte på ett korrekt sätt kommunicerat förehavandena med Banverket utgör en sådan brist att föreläggandet bör upphävas.

Banverket utlovar räddningstjänsten i Avesta tillhandahållandet av resurser så att kapaciteten på räddningstjänstens beredskapslager med släckningsvätska utökas från tankbils 25 kbm till en tankvagns 25 kbm. I övrigt vill Banverket framhålla att verket inte har någon möjlighet att genomföra de andra åtgärderna. Banverket vill särskilt ange att verket inte har någon möjlighet att genomföra manuellt direktlarm eller möjlighet för personal att stänga av ventilation i byggnader i bangårdens omedelbara närhet. Det senare villkoret finns för övrigt inte ens vad gäller Borlänge rangerbangård.

Banverket framhåller vidare att villkoret om utbildning enligt Banverkets uppfattning inte är så konkretiserat att villkoret skall få förekomma i ett föreläggande.

2000-12-20

72-3034-99, 72-3778-99

Räddningstjänstförbundet har lämnats tillfälle att bemöta Banverkets invändningar. Räddningstjänstförbundet anser vad gäller Banverkets förstahandsyrkande att föreläggandet är utfärdat i vederbörlig ordning och enligt gängse rutiner. 1:e stf räddningschef Lars Westerlund har, via beslut i direktionen och styrelsens delegationsordning, befogenheter att som brandsyne- eller tillsyneförrättare fullt ut tillämpa de paragrafer i t.ex. RåL som erfordras för myndighetsutövningen.

Beträffande Banverkets andrahandsyrkande har Räddningstjänstförbundet anfört följande. Förbundet går inte in på bedömningen om Avesta/Krylbo är en rangerbangård eller inte eller hur länge en godsvagn står. Räddningstjänstförbundets bedömning är att inom bangårdsområdet pågår så stor hantering av vagnar med farligt gods att verksamheten skall klassas som en § 43-anläggning. Den utredning som Banverket hänvisar till från 1988/89 anser Räddningstjänstförbundet inte vara relevant i dag när det gäller miljö- och personsäkerhetstänkande. Avesta-Krylbo växelbanområde ligger mitt i ett stort samhälle där en olycka kan ge mycket stora konsekvenser. Det som väsentligast skiljer Avesta/Krylbo bangård från Borlänge bangård är Avesta/Krylbos omedelbara närhet till bostadsbebyggelse på bägge sidor.

När det gäller åtgärder som larmning/varning och fläktavstängning inom aktuellt riskområde anser Räddningstjänstförbundet att detta inte är ett kommunalt ansvar utan åligger Banverket att åtgärda. Tekniken med varningslarm, larmmöjligheter och fläktavstängning är inte främmande utan används av företag inom förbundets medlemskommuner. Att villkor på fläktavstängning inte finns i Borlänge förtar inte anledningen till villkoret om fläktavstängning i Avesta-Krylbo.

Vad gäller Banverkets invändning att verket inte på ett tillräckligt bestämt sätt fått vetskap om att räddningstjänsten eller kommunen klassificerat Avesta-Krylbo växelbangård som § 43-anläggning anför Räddningstjänstförbundet att flera möten förekommit mellan Banverkets och SJ:s representanter och räddningstjänstens tjänstemän och politiker. Räddningstjänstförbundet hänvisar därvid till minnesanteckningar från riskhanteringsmöte angående Avesta/Krylbo bangård den 1 april 1996, möte angående § 43-anläggningar den 5 februari 1997, samrådsmöte angående Avesta/Krylbo bangård den 24 mars 1997 samt ett remissutskick av räddningstjänstplanen från den 27 oktober 1997.

Till sitt yttrande har Räddningstjänstförbundet förutom de nyss nämnda minneanteckningarna och remissutskicket bifogat flygbild över Avesta/Krylbo bangård, inventering över farligt gods vid Avesta/Krylbo bangård september 1999, riskanalys utförd vid bangården i maj 1996, förteckning över olyckor och allvarliga incidenter inom Banverkets och SJ Gods spårområden i Avesta

2000-12-20

72-3034-99, 72-3778-99

kommun, Räddningstjänstplan för Södra Dalarnas räddningstjänstförbund, samt utdrag ur räddningstjänstplanen och räddningstjänstlagen.

Banverket har lämnats tillfälle att yttra sig över vad Räddningstjänstförbundet har anfört och har vidhållit sina yrkanden. Banverkets har utöver vad som tidigare sagts anfört följande. Vid ett beaktande av de senaste fem åren har få incidenter inträffat vid bangården. Banverket har tillsammans med berörda myndigheter och organ inlett arbetet med att ytterligare säkerställa järnvägstransporter. Resultatet av dessa arbeten kommer med största sannolikhet att innebära att säkerheten kommer att öka beträffande bl.a. transporter med farligt gods. Med beaktande härav kommer sannolikheten för incidenter på Avesta/Krylbo bangård och behovet av de åtgärder som räddningstjänsten förelagts om att minska.

Motivering

Av 43 § RåL (1986:1102) följer att vid en anläggning, där verksamheten innebär fara för att en olyckshändelse skall orsaka allvarliga skador på människor eller i miljön, är anläggningens ägare eller innehavare skyldig att i skälig omfattning hålla eller bekosta beredskap med personal och egendom och i övrigt vidta erforderliga åtgärder för att hindra eller begränsa sådana skador.

Enligt 21 § RåL skall det för varje kommun finnas en räddningstjänstplan. I förekommande fall skall planen innehålla uppgifter om anläggningar som avses i 43 §.

Räddningstjänstplanen skall enligt 22 § RåL antas av kommunfullmäktige.

När ett förslag till räddningstjänstplan eller en ändring i eller ett tillägg till räddningstjänstplan upprättas, skall kommunen enligt 23 § RåL på lämpligt sätt och i den omfattning som behövs samråda med de myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse i saken.

Enligt 56 § RåL får en tillsynsmyndighet meddela de förelägganden och förbud som behövs i enskilda fall för att RåL eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Enligt förarbetena till RåL (prop 1985/86:170 s 86) måste utgångspunkten, när det gäller krav på personal och egendom som skall ställas enligt 43 §, vara att människor skall kunna vistas i och utanför anläggningen så riskfritt som möjligt. Vid bedömningen måste en avvägning göras mellan kostnaderna för att genomföra åtgärderna och den nytta de kan medföra. Givetvis skall onödigt dyra säkerhetsåtgärder undvikas om ett lika gott skydd kan uppnås på ett för ägaren eller innehavaren ekonomiskt mer fördelaktigt sätt.

2000-12-20

72-3034-99, 72-3778-99

Av Räddningsverkets allmänna råd och kommentarer till 43 § räddningstjänstlagen m.m. (SRVFS 1994:2) framgår följande. Innan en ny räddningstjänstplan eller en ändring av en räddningstjänstplan antas bör kommunen samråda med ägarna och innehavarna av de anläggningar som kommunen avser att ta in i planen såsom § 43-anläggningar. Kommunen och den som har ansvaret för verksamheten vid en anläggning bör vara överens om att § 43 RåL är tillämplig på anläggningen. Bedömningen av verksamheten vid en anläggning bör inte göras ensidigt utan parterna bör samråda om denna.

Vidare finns exempel på anläggningar som kan vara § 43-anläggningar, bl.a. rangerbangårdar där uppställningsplatser för vagnar med farliga ämnen finns. Omfattningen av annan tågtrafik inom området, rangeringen av vagnar med farliga ämnen och därtill hörande riskmoment bör särskilt studeras.

De allmänna råden anger exempel på åtgärder som kan aktualiseras vid olika typer av § 43-anläggningar, både allmänt och vid rangerbangårdar. För alla typer av § 43-anläggningar nämns beredskap med personal och utrustning, information till personal och allmänheten om verksamhetens art, larm- och varningssignaler vid ett nödläge eller en olycka och vilka åtgärder som skall vidtas för att bäst skydda sig vid en olycka, samt utbildning och övning för berörda. För rangerbangårdar anger de allmänna råden bl.a. särskilda uppställningsplatser för vagnar med farliga ämnen, att anordningar och rutiner för att ventilationen i byggnader där människor vistas snabbt och enkelt skall kunna stängas av, samt rutiner för att underrätta räddningsskåren, polismyndigheten och länsstyrelsen vid utsläpp av farliga ämnen eller vid överhängande fara för ett sådant utsläpp.

Länsstyrelsen gör följande bedömning vad gäller föreläggandet i förhållande till SJ Gods. Enligt regeringens beslut från den 27 maj 1999 skall fördelningen av ansvaret mellan Banverket och Statens järnvägar följa det förslag till gränsdragning om Banverket och Statens järnvägar lämnat i den gemensamma skrivelsen 1998-11-30, rapport 1: "Det kapillära bannätet samt person- och godstrafikens terminalfunktioner" samt att övertagande av funktionerna skall vara genomförda under 1999.

Skyldigheten att hålla beredskap och vidta vissa åtgärder enligt 43 § RåL omfattar den aktuella anläggningens ägare eller innehavare. SJ har anfört att Banverket enligt ett regeringsbeslut, som fattats efter det att det aktuella föreläggandet utfärdades, numera helt övertagit ansvaret för Avesta/Krylbo bangård. Banverket har yttrat att det av de uppgifter som finns tillgängliga inte kan uteslutas att SJ Gods har verksamhet på Avesta/Krylbo godsbangård, men att Banverket i vart fall ensam ansvar har för bangården i sådan utsträckning att det torde vara

2000-12-20

72-3034-99, 72-3778-99

fullt tillfyllest att eventuellt föreläggande om åtgärder enbart är riktat mot Banverket. Med beaktande av det underlag som föreligger i nuläget, finner länsstyrelsen det inte klarlagt att SJ kan betraktas som ägare eller innehavare av Avesta/Krylbo bangård, och därmed ha skyldighet att vidta sådana åtgärder som följer av 43 § RåL. SJ kan inte heller i övrigt anses ha skyldighet att vidta åtgärderna i det aktuella föreläggandet enligt RåL eller föreskrifter som meddelats med stöd av RåL. Med anledning av ovanstående skall föreläggandet mot SJ Gods i sin helhet upphävas.

Banverket har i första hand yrkat att föreläggandet inte är utfärdat i laga ordning och därför skall upphävas. Föreläggandet har utfärdats av 1:e stf räddningschef Lars Westerfors. Lars Westerfors har i delegationsbeslut från den 8 januari 1998 förordnats som brandsynerförrättare/tillsynerförrättare för objekt eller brandsyneruppdrag inom förbundsregionen. Av delegationsordning för direktionen i Södra Dalarnas räddningstjänstförbund framgår att brandsynerförrättare har befogenhet att utfärda brandsynerförelägganden, förbud eller övrigt enligt RåL. Av ovan nämnda handlingar framgår enligt länsstyrelsens mening att 1:e stf räddningschef Lars Westerfors har behörighet att utfärda den aktuella typen av föreläggande. Banverket har inte anfört några ytterligare omständigheter till stöd för sitt förstahandsyrkande. Länsstyrelsen finner därför att föreläggandet är utfärdat i laga ordning.

Banverket har vidare invänt att Banverket inte på ett tillräckligt bestämt sätt och med nyttjande av gängse metoder för att meddela den saken berör, erhållit vetskap om att kommunen/räddningstjänsten klassificerat eller velat klassificera Avesta/Krylbo som en § 43-anläggning. Av handlingarna i ärendet framgår att antagandet av räddningstjänstplanen föregåtts av möten den 3 april 1996, den 5 februari 1997 och 25 mars 1997, där frågan om klassificering som § 43-anläggning har behandlats. Enligt minnesanteckningar har representanter från Banverket medverkat vid dessa möten. Förslaget till räddningstjänstplan har den 27 oktober 1998 sänts på remiss till Banverket. Med hänsyn till att Banverket vid ett flertal tillfällen medverkat vid möten då den aktuella frågan har diskuterats och till att förslaget till räddningstjänstplan sänts på remiss till Banverket, finner länsstyrelsen att kommunen på lämpligt sätt och i den omfattning som behövts samrått med Banverket om frågan.

Det faktum av Avesta/Krylbo bangård finns upptagen som en § 43-anläggning i räddningstjänstplanen är inte avgörande för klassificeringen som § 43-anläggning. En rättslig prövning av en klassificering som § 43-anläggning sker om ett föreläggande enligt 43 § och 56 § skulle överklagas (Edling m.fl. Räddningstjänst – en lagkommentar s 206, 1993). Länsstyrelsen har således att pröva om verksamheten på

2000-12-20

72-3034-99, 72-3778-99

Avesta/Krylbo bangård innebär fara för att en olyckshändelse skall orsaka allvarliga skador på människor eller i miljön.

Avesta/Krylbo bangård har tagits upp som § 43-anläggning i räddningstjänstplanen bl.a. mot bakgrund av den riskanalys som utförts vid bangården av i maj 1996. Riskanalysen säger sammanfattningsvis att riskerna sammantaget måste anses vara rimliga och acceptabla, därför att de antingen i fallet med stora konsekvenser är osannolika eller i de fall där sannolikheten är större har begränsade eller små konsekvenser. I planen finns som exempel om ett dimensionerat skadefall med avseende på liv och hälsa ett kraftigt utläckage av gasol till omgivningen via mantel på tankvagn. Orsaken är kollision mellan två vagnar, på grund av felväxling, med efterföljande urspårning på rangerbangården. Mängden gasol som läcker ut blir uppskattningsvis 45 ton. Konsekvenserna för omgivningen kan bli mycket allvarliga med stor brandrisk och eventuella dödsfall och flera skadade. Analysen visar att sannolikheten för denna händelse kan uppskattas till en gång per 10-100 år vilket måste anses som en sannolik händelse. I analysen konstateras att konsekvenserna för omgivningen ofrånkomligt blir mycket allvarliga men med en del ytterligare åtgärder kan sannolikheten minskas ännu mer och riskerna därmed bli acceptabla.

Länsstyrelsen gör följande bedömning. Banverket har i yttrande anfört att antalet vagnväxlingar vid Avesta/Krylbo bangård är mindre än vid Borlänge rangerbangård. Länsstyrelsen finner vid en samlad bedömning ändå, med beaktande av den mängd gods som passerar Avesta/Krylbo bangård och närheten till omkringliggande bebyggelse, att verksamheten på Avesta/Krylbo bangård innebär fara för att en olyckshändelse skall orsaka allvarliga skador på människor eller i miljön.

Länsstyrelsen har därefter att pröva om de åtgärder som Räddningstjänstförbundet förelagt Banverket kan anses vara i skälig omfattning. Vid bedömning skall en avvägning göras mellan kostnaden och nyttan för åtgärderna. Vidare torde en mindre anläggning kräva mindre långtgående åtgärder än en större. Viss ledning till bedömningen kan hämtas i Räddningsverkets allmänna råd.

Länsstyrelsen finner inledningsvis att vad som sägs under rubriken Skadeförebyggande åtgärder och de två första punkterna under rubriken Larmningsmöjligheter av personer inom aktuella riskområden väl ryms inom vad som skäligen kan krävas av Banverket. Beträffande ventilation nämner allmänna råden anordningar och rutiner för att ventilationen i byggnader där människor vistas snabbt och enkelt skall kunna stängas av som exempel på åtgärd som kan bli aktuell vid rangerbangårdar. Banverket har invänt att ett villkor om ventilationen i angränsande byggnader inte heller finns vid Borlänge

2000-12-20

72-3034-99, 72-3778-99

rangerbangård. Enligt länsstyrelsens uppfattning kan det inte anses skäligt att Banverket skall svara för ventilationen i byggnader som ligger utanför själva bangårdsområdet. Punkten om ventilation skall därför upphävas.

Beträffande åtgärderna under rubriken materiel kan först konstateras att Banverket i yttrande till länsstyrelsen har utlovat att tillhandahålla resurser så att kapaciteten på räddningstjänstens beredskapslager med släckningsvätska utökas till en tankvagns 45 kbm. Det får därigenom anses att Banverket inte har motsatt sig punkten om beredskapslager med skumvätska. För övriga punkter gör länsstyrelsen följande bedömning. Gasindikeringsutrustning samt vindstrut som markerar vindriktning bör enligt länsstyrelsen finnas på Avesta/Krylbo bangård. Vad gäller kemikalieskyddsdräkter och andningsapparater kan det här nämnas att det i Borlänge finns ett större lager av sådan utrustning som bör kunna användas vid en nödsituation i Avesta/Krylbo. Dessutom åligger det räddningstjänsten att ha ändamålsenlig utrustning för en förstahandsinsats. Mot bakgrund av vad ovan sagts finner länsstyrelsen att tillhandahållande av kemikalieskyddsdräkter och andningsapparater inte ryms inom vad som är skäligen krävas av Banverket vid Avesta/Krylbo bangård. Dessa punkter skall därför upphävas.

Punkten att det bör finnas personal som kan sätta på sig helskydd och fungera som vägvisare åt räddningstjänstens personal är enligt länsstyrelsens mening inte så konkretiserad att den skall förekomma i ett föreläggande, utan den har mer karaktären av ett allmänt råd. Länsstyrelsen finner därför att detta inte omfattas av vad Banverket är skyldigt att göra enligt föreläggandet. Övriga punkter under rubriken utbildning är enligt föreläggandet riktade mot SJ. De kan av den anledningen inte ha någon rättsverkan mot Banverket. Skäligheten av dessa punkter behandlas därför inte vidare i detta beslut.

Räddningstjänstförbundet har vidare angett att viss angiven information kontinuerligt bör utgå till personal som arbetar inom bangårdsområdet och i viss mån till allmänheten. I Räddningsverkets allmänna råd och kommentarer till 43 § räddningstjänstlagen m.m. (SRVFS 1994:2) finns upptaget som exempel information till personal och allmänheten med den innebörd som återges i föreläggandet. Punkten i föreläggandet är utformat som ett råd, och utvecklar enligt länsstyrelsens mening inte ytterligare vad som redan framgår av SRVFS 1994:2. Med anledning av detta kan delen om information inte omfattas av vad Banverket är skyldigt att göra enligt föreläggandet.

Länsstyrelsen kommer sammantaget till slutsatsen att föreläggandet mot Banverket skall ändras så att det får följande lydelse:

2000-12-20

72-3034-99, 72-3778-99

Skadeförebyggande åtgärder

Regler och rutiner för uppställning av vagnar med farligt gods utformas så att den tid vagnarna står på bangården minimeras. Skall vagnar "tomma" eller fulla stå uppställda på obebakad plats nattetid måste det ske på inhägnat område.

Larmningsmöjligheter av personer inom aktuella riskområden:

- Manuellt direktlarm för att varna de som vistas på bangårdsområdet samt i de intilliggande bostadshusen. Skall kunna utlösas av Banverkets personal.
- Möjlighet för Banverkets personal att snabbt larma räddningstjänsten

*Operativ skadeavhjälpare materiell och personell beredskap:**Materiel*

- Gasindikeringsutrustning samt vindstrut som markerar vindriktning
- Beredskapslager med skumvätska med kapacitet att släcka en brand från en tankvagn med brandfarlig vätska som sprungit läck.

Åtgärderna skall vara genomförda senast den 1 april 2001. Alternativt skall en tidplan redovisas för när åtgärderna kan tänkas vara vidtagna.

Beslutet kan överklagas, se bilaga (Formulär 1).

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit t f rättsenhetschef Inger Svanström, beslutande, byrådirektör Rolf Alfredsson, samt jurist Daniel Bergh, den sistnämnda föredragande.

IS

Inger Svanström

DB

Daniel Bergh

RA: Rög

Kopia till:

Södra Dalarnas Räddningstjänstförbund
Axel Johnssons väg 70
774 34 AVESTA

*Räddningverket**Beredskapsenheten*